

Lekolar®

10891 | Språkspel "Ut i naturen"

Ålder: från 4 år

Innehåll

6 miljöbilder

48 bildkort

Syften

- Uppmuntra barns nyfikenhet
- Träna iakttagelse och beskrivning
- Att lära sig arterna
- Tillägna sig en precis vokabulär

Undersök spelet

Låt barnen prata fritt om de olika biotoperna och arterna, gärna genom att anknyta till egna upplevelser och erfarenheter.

Aktiviteter

- Sortera djuren efter vilka miljöer de lever i.
- Sortera arterna efter egenskaper, till exempel flygande djur, krälande djur, djur med päls eller djur med fjädrar.
- Jämför biotoperna och peka på likheter och skillnader.

Samla kort

Ge varje barn en miljöbild. Blanda bildkorten och lägg dem med bildsidan nedåt. Låt alla i tur och ordning ta ett kort. Om kortet hör till spelarens biotop så behålls det, annars återbördas det till leken. Först till åtta kort vinner.

MILJÖERNA

I trädgården

1. **Coloradobagge:** Skadeinsekt på potatis. Känns igen på sina svart- och gulrandiga täckvingar. Övervintrar under marken. Honan kan lägga upp till 1 000 ägg.

2. **Sniglar:** Skallösa blötdjur (de med skal heter snäckor) med fyra tentakler varav två har ögon. Munnen har två käkar och en tunga med små tänder. Sniglar är hermafroditer.

3. **Mullvad:** Ett litet insektsätande däggdjur som lever i underjordiska gångar. Avslöjar sin närvaro genom små jordhögar på markytan. Mullvaden har dålig syn men desto bättre hörsel och luktsinne.

4. **Näbbmus:** Däggdjur som inte är gnagare och bara avlägset släkt med möss. Äter mestadels insekter och sniglar. Se upp för deras giftiga bett!

5. **Rödhake:** En liten tätting som är släkt med näktergalen. Den är röd på hals och bröst. Håller gärna till i trädgårdar där den livnär sig på maskar och spindlar. Vissa stannar över vintern och kan då till och med höras sjunga.

6. **Humlor:** Tungä och håriga steklar som samlar pollen. Sticks bara i självförsvar. En pollinerare som är viktig för naturens artrikedom och som även används i växthus och inom hållbart jordbruk.

7. **Kråka:** Våra svenska kråkor är grå med svarta inslag medan kråkor i västra Europa är helt svarta. Lätet är ett kraftfullt kraxande. Kråkan äter det mesta, till exempel insekter, ryggradsdjur och andra fåglars ägg.

8. **Stenmård:** Rovdjur som gärna tar fåglar och ägg ur bon. Rör sig smidigt, klättrar skickligt och hoppar långt.

Andra ord:

Katt, larv, dahlia, myrstack, svala, rova, hacka, potatis, rädisa, räv, daggmask.

På landet

9. **Gröngöling:** Fågel med mörkgrön ovansida, grågrön undersida, gulgrön övergump och röd hjässa. Lätet påminner om ett skratt. Trots att gröngölingen är en hackspett hackar den inte så mycket. Födosöker ofta på marken.

10. **Salamander:** Fyrbenta amfibier med svans. I Sverige finns mindre och större vattensalamander. De lever bland löv och i hålor i skog men lägger ägg i vattensamlingar på våren.

11. **Tvestjärtar:** Allätande insekter som lever till exempel under stenar eller under barken på träd. De har två långa antenner och två utskott på bakkroppen som påminner om en tång. De har vingar men flyger sällan.

12. **Grävling:** Känns igen på de svarta ränderna som går från nosen till öronen. Den kan äta 100 kg daggmask om året och kan gräva stora gryt i de hårdaste jordar.

13. **Kattuggla:** Häckar i hål i träd och äter mestadels gnagare. Dess asymmetriskt placerade öron ger den mycket god riktad hörsel.

14. **Vessla:** Detta lilla djur förväxlas lätt med hermelin. Eftersom vesslan har en långsmal kropp kan den pressa sig in i små hål. Pälsen är brun ovan och vit under. Födan är mestadels smågnagare som den jagar i gångar och bohålor.

15. **Ekoxe:** Hanens överkäkar är förlängda och ser ut som horn. Födan utgörs av död ved och ekoxen är viktig för nedbrytningen av gamla stubbar och rötter.

16. **Daggmaskar:** Hermafroditiska, växtätande maskar som krälar i jorden. De har en avgörande betydelse för ekosystemet genom att syresätta och dränera jorden.

Andra ord:

Sädesärla, karljohanssvamp, ormbunke, vildsvin, blåmes, husmus, fink.

I dammen

17. **Lövgroda:** Lever i träd och buskar vilka den klättrar i med hjälp av klibbiga fingrar och tår. Födan består av insekter. Hanen spelar på våren och lätet hörs lång väg.

18. **Sumpbäver:** En stor sydamerikansk gnagare som införts i Europa, dock inte i Sverige. Äter växter och gräver ut sina bon nära vatten.

19. **Rörhöna:** Känns igen på sin röda näbb med gul spets och den blåsvarta fjäderdräkten med bruna vingar och vita stjärtsidor. Fötterna saknar simhud. Den födosöker i eller nära vattnet.

20. **Gädda:** En långsmal fisk som är täckt av små fjäll. Ryggen är grön och sidorna gulgröna. Gäddan är en rovfisk som hjälper till att begränsa bestånden av andra fiskar i dammen. Jagar genom att stilla lurpassa.

21. **Iller:** Nära släkt med vessla, mink och utter. Mörkbrun med ljusare huvud. Ett tyst och tillbakadraget rovdjur som livnär sig på grodor, sorkar och andra smådjur. God simmare.

22. **Trollsländor:** Insekter med långsmala kroppar, två par genomskinliga vingar och stora ögon med vilkas hjälp de fångar andra insekter.

23. **Gråhäger:** Stor grå fågel med lång hals, lång näbb och långa ben. Står stilla i vattnet och spanar efter fisk som den fångar med blixtsnabba utfall. Flyger med ihopdragen hals.

24. **Snok:** En orm som oftast känns igen på de ljusa fläckarna strax bakom huvudet. Saknar huggtänder och är ofarlig för människor. Snoken simmar gärna och äter groddjur och smågnagare. Kan bli upp till 2 meter lång.

Andra ord:

Morkulla, kärrhök, gräsand, svärdslija, johannesört, näckrosor, gös, salamander, igel.

Vid ån

25. **Kungsfiskare:** En fågel som känns igen på sin blåglänsande översida, vita strupe och orangea undersida. Häckande kungsfiskare tyder på god vattenmiljö. Lätet är en genomträngande vissling.

26. **Backsvala:** Känns igen på brun rygg, brunt band över bröstet och vit strupe. Skicklig flygare som häckar i kolonier och gärna jagar insekter i närheten av vattendrag.

27. **Bisam:** En växtätande gnagare som simmar väl och kan vara under vattnet i ca 15 minuter. Införd till Europa från Nordamerika.

28. **Öring:** Denna laxfisk finner man i många olika miljöer men den trivs utmärkt i syrerikt, rinnande vatten. Lever på insekter och andra smådjur men de större exemplaren äter gärna fisk.

29. **Kräftor:** Sötvattenslevande kräftdjur som äter det mesta – även as – som den hittar på botten.

30. **Ål:** En meterlång, ormliknande fisk. Mörk ovansida och ljusare buk. Tillbringar större delen av sitt liv i sötvatten men fortplantningen sker i havet. Rovdjur och asätare som mestadels är nattaktivt.

31. **Elritsa:** Glupsk liten fisk som äter allt från alger till insekter. Den har vit buk, mörkare sidor och håller sig nära flodbädden i klart, friskt vatten.

32. **Utter:** Däggdjur med korta ben, simhud mellan de kloförsedda tårna och lång svans. Äter huvudsakligen fisk. Ett livligt djur som ofta leker med sitt byte.

Andra ord:

Forsärla, simpa, ullhandskrabba, sötvattenssnäcka, ask, svärdsliilja, trollslända, andmat, näbbmus.

Längs havsstranden

33. **Knivmussla:** En avlång mussla som lever och rör sig lodrätt nedgrävd i sand. När den blir störd begraver den sig ögonblickligen. Avslöjar sig genom en liten krater.

34. **Strandskata:** En högljudd fågel med svart ovansida och vit undersida. Använder sin röda näbb till att öppna skal till t.ex. musslor. Häckar på eller nära stranden.

35. **Skålsnäcka:** Ätlig mollusk med koniskt skal. Ögonen sitter på två tentakler på huvudet. Suger sig fast på stenar där de äter alger.

36. **Eremitkräfta:** Små mjuka kräftdjur som använder tomma snäckskal som skydd. På skalet sitter ofta en havsanemon som den ger skydd åt i utbyte mot föda. Finns på såväl sand- som stenstränder och äter dött organiskt material.

37. **Maneter:** Dessa rovdjur fanns på jorden långt före dinosaurierna. De fullt utvecklade maneterna kallas för medusor och består av en klocka och tentakler. På tentaklerna sitter små nässelceller som sprutar in ett förlamande gift i bytet. Det kan göra riktigt ont på människor.

38. **Sjöstjärnor:** Känns igen på sin stjärnform med (oftast) fem sugkoppsförsedda armar. Äter blötdjur. Om de mister en arm växer en ny ut, men ibland blir det fel och den nya armen blir för kort.

39. **Skrubbskädda:** En plattfisk med oval, fläckig kropp. Håller till på sandbotten och äter kräftdjur och andra smådjur. En hona kan lägga 500 000 ägg.

40. **Sjöhäst:** Använder munnen som en kraftig dammsugare för att fånga små kräftdjur. Hanen bär äggen.

Andra ord:

Havsanemon, snäcka, kammussla, strandkrabba, nors, hav, korall, mås, hummer, sjöborre, mussla, sjögräs.

Till havs

41. **Toppskarv:** Havsfågel med grönglänsande svart fjäderdräkt och en liten framåtriktad tofs på hjässan. Expert på undervattensfiske.

42. **Portugisisk örlogsman:** Den simmar inte utan driver längs havsytan med hjälp av en gasfylld blåsa som fångar vinden. Den är uppkallad efter ett gammalt krigsfartyg som den liknar. Tentaklerna kan bli upp till 40 meter långa och bränns ordentligt.

43. **Vitfläckig bläckfisk:** En röd åttaarmad bläckfisk med lysande vita fläckar. Den har en hård näbbliknande mun och kan bitas hårt. Äter mestadels kräftdjur och fisk.

44. **Klumpfisk:** En stor, platt och rund fisk utan stjärt. Den kan väga upp till ett ton och äter mestadels maneter och fisk. Sin storlek till trots är det en dålig simmare som dras med av strömmarna.

45. **Rävhaj:** Kan bli upp till sex meter lång och väga 400 kilo. Kännetecknas av stora, uppåtriktade ögon och en stjärt som kan uppgå till halva kroppslängden. Kroppen är grå med vit undersida. Ibland hoppar den upp och fångar havsfåglar ovanför vattenytan.

46. **Havssköldpaddor:** Marina kräldjur som tillbringar hela livet i havet, förutom honorna som kortvarigt går upp på land för att lägga ägg. Det kan ta upp till 50 år för en havssköldpadda att bli köns mogen. De kan utan problem simma över en hel ocean. Sårbara och hotade.

47. **Nordkapare:** En jättelik, majestätisk svart val med ljusa fläckar på huvudet. Den har långa, paddelliknande bröstfenor men ingen ryggfena. Kan bli upp till 18 meter lång och 70 år gammal.

48. **Knaggrocka:** Denna fisk är platt och har rombisk kroppsform, vingliknande fenor och taggar i rader längs ryggen och stjärten. Den är bottenlevande och äter fisk och kräftdjur.

Andra ord:

Näbbval, kaskelot, korall, delfin, svampdjur, knorrhane, makrill, pingvin, tioarmad bläckfisk, lake.